EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 15.12.2016
COM(2016) 796 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju sheme posebnih ukrepov za kmetijstvo v korist manjših egejskih otokov

1. UVOD

Grški manjši egejski otoki so izredno razdrobljeno otoško ozemlje, ki je odvisno od velikih zemljepisnih in naravnih omejitev, je redko poseljeno ter ima omejeno število kmetijskih zemljišč v uporabi. Tudi topografija in podnebje manjših egejskih otokov sta omejujoča dejavnika za kmetijsko proizvodnjo.

Nekateri otoki so zelo izolirani od celinske Grčije ter se soočajo s težavami zaradi otoške lege, ki jih dvojno ali celo trojno prizadene[1]. To med drugim vpliva na preskrbo z osnovnimi kmetijskimi proizvodi in povzroča dodatne stroške prevoza, ki so povezani z otoško lego manjših egejskih otokov, njihovo majhnostjo in oddaljenostjo od trgov.

Ob upoštevanju tega posebnega položaja, ki ni primerljiv s celino EU, so manjši egejski otoki upravičeni do posebnih kmetijskih ukrepov v okviru skupne kmetijske politike (v nadaljnjem besedilu: SKP). Poleg podpore v okviru prvega stebra SKP so manjši egejski otoki upravičeni do posebne sheme podpore (sheme za manjše egejske otoke), ki pomaga pospeševati lokalno proizvodnjo in zagotavlja preskrbo z osnovnimi proizvodi. Shema zajema vse egejske otoke razen otokov Evboja in Kreta.

Namen tega poročila je oceniti uporabo sheme za manjše egejske otoke med letoma 2006 in 2014.

Egejski otoki obsegajo območje, ki na jugu meji na otok Kreto, na severu in zahodu na celinsko Grčijo, na vzhodu pa na celinsko Turčijo ter skupaj pokriva 210 240 km^2 površine. V Egejskem morju je skupaj 7 582 otokov in otočkov, vendar je med njimi skoraj 90 % manjših od 10 km^2, le dva otoka, Lezbos in Rodos, pa sta po površini večja od 1 000 km^2. Skupna površina grških otokov in otočkov obsega 17,1 % ozemlja države. Večino otokov naseljujejo manjše skupnosti z manj kot 5 000 stalnimi prebivalci, z izjemo nekaterih otokov, ki so sorazmerno večji po površini in imajo od 10 000 do 40 000 prebivalcev, kot so Lezbos, Hios, Samos, Kos, ali Rodosa, ki ima več kot 100 000 prebivalcev.

2. MANJŠI EGEJSKI OTOKI: ZAČETKI, RAZVOJ IN PRAVNI OKVIR

Začetki posebne sheme za manjše egejske otoke segajo v leto 1993, ko so bile posebne težave, s katerimi se srečujejo kmetijski sektorji na manjših egejskih otokih zaradi njihove oddaljenosti in otoškega značaja, priznane v Uredbi Sveta (EGS) št. 2019/93[2].

Shema je od uvedbe leta 1993 doživela nekatere spremembe. V reformi SKP leta 2003 se je Grčija odločila, da bo od 1. januarja 2006 za vso državo uporabljala shemo enotnega plačila. Osnovna uredba je bila leta 2006 nadomeščena z Uredbo Sveta (ES) št. 1405/2006[3], s katero se niso spremenili cilji ali posebni ukrepi za manjše egejske otoke. Vendar je bil uveden programski pristop, kar pomeni, da je podpora za manjše egejske otoke opredeljena v letnem programu, ki ga nacionalni organi pripravijo in predložijo Komisiji v odobritev, upravlja pa ga Grčija.

[1] Otoška lega, zaradi katere so večkratno prizadeti, pomeni, da med otoki in celino ni neposredne prometne povezave, zato se preskrba izvaja prek drugih otokov.

[2] UL L 184, 27.7.1993, str. 1.

[3] UL L 265, 26.9.2006, str. 1.

Po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe leta 2013 je bila Uredba Sveta (ES) št. 1405/2006 nadomeščena z Uredbo (EU) št. 229/2013[4] Evropskega parlamenta in Sveta, sprejeta pa sta bila delegirani in izvedbeni akt, Uredbi Komisije (EU) št. 178/2014 oziroma 181/2014[5].

Shemo za manjše egejske otoke financira Evropski kmetijski jamstveni sklad (EKJS). V Uredbi (EU) št. 229/2013 je določena letna zgornja meja programa, ki je 23,93 milijona EUR letno. Grčija zagotavlja dodatno nacionalno financiranje (0,547 milijona EUR). Podrobnosti o finančnem izvajanju med letoma 2006 in 2014 so predstavljene v Prilogi k temu poročilu.

Čeprav shema za manjše egejske otoke uporablja isti pristop kot shema programa POSEI[6] (cilji, struktura in finančno upravljanje), se z regulativnega vidika shema za manjše egejske otoke upravlja ločeno od sheme POSEI.

Za razliko od sheme POSEI, ki nadomešča prvi steber SKP (neposredna plačila), predstavlja shema za manjše egejske otoke dodatno podporo poleg sheme enotnega plačila, ki zajema egejske otoke in preostali del Grčije v okviru prvega stebra SKP, da se obravnavajo posebne težave, ki prizadenejo te otoke.

3. PRAVNA PODLAGA POROČILA

Člen 20(3) Uredbe Sveta (ES) št. 229/2013 določa: „Komisija do 31. decembra 2016 in nato vsakih pet let Evropskemu parlamentu in Svetu predloži splošno poročilo, iz katerega je razviden učinek ukrepov, sprejetih na podlagi te uredbe, vključno s primernimi predlogi, kjer je to ustrezno.“

V tem poročilu o izvajanju se upošteva zlasti izvajanje programa do poslovnega leta 2014 in delo zunanjega ocenjevalca (ADE: Analysis for Economic Decision) pri ocenjevanju ukrepov, izvedenih v okviru sheme POSEI/sheme za manjše egejske otoke, ki je bilo opravljeno kot del programa ustreznosti in uspešnosti predpisov (REFIT). Zunanji ocenjevalec je svoje delo opravil med junijem 2015 in avgustom 2016. Dejavnost ocenjevanja bo uradno zaključena s pripravo delovnega dokumenta služb Komisije.

4. KMETIJSTVO NA MANJŠIH EGEJSKIH OTOKIH

Manjši egejski otoki so na splošno gorati in hriboviti, nanje pa vpliva sredozemsko podnebje, za katero so značilna suha in vroča poletja z nevarnostjo suše ter kratke in deževne zime.

Zaradi zemljepisnih značilnosti, podnebnih pogojev ter družbeno-gospodarske strukture manjših egejskih otokov sta tamkajšnja kmetijska dejavnost in proizvodnja v neugodnem položaju. Otoki se soočajo s postopnim opuščanjem zemljišč, ki sčasoma privede do krčenja lokalnih skupnosti, saj se njihova kmetijska zemljišča nahajajo predvsem na deloma marginalnih ali marginalnih območjih.

Otoki so razdeljeni na južno egejsko regijo (ki zajema otočji Kikladi in Dodekanez) ter severno egejsko regijo (ki obsega devet naseljenih otokov: Lezbos, Lemnos, Efstratios, Hios, Psara, Oinousses, Samos, Ikarija in Fourni).

---

4 UL L 78, 20.3.2013, str. 41.

5 UL L 78, 20.3.2013; delegirani in izvedbeni akt: UL L 63, 4.3.2014.

6 O posebnih ukrepih za kmetijstvo v najbolj oddaljenih regijah Unije.

Kmetijstvo ima pomembno vlogo v gospodarskem življenju **severnih egejskih otokov**. Kmetijski sektor predstavlja več kot 21 % bruto domačega proizvoda (BDP) regije in zaposluje 12,2 % njene aktivne delovne sile (leto 2013). Kmetijska zemljišča v uporabi (v nadaljnjem besedilu: KZU) so leta 2010 obsegala 168 610 ha, kar predstavlja 44 % celotnega ozemlja. Oslabitev sektorja je mogoče pripisati dejavnikom, povezanim z njegovo strukturo, in težavam pri preskrbi otokov s kmetijskimi proizvodi, višjimi proizvodnimi stroški, nizko stopnjo namakanja in velikim deležem neobdelane zemlje.

Kmetijske dejavnosti vključujejo rastlinsko pridelavo (mastike[7], oljk, vinske trte, agrumov in žit) ter živinorejo (čebelarstvo ter vzrejo ovac, koz in goveda). Povprečna velikost kmetij je majhna (okoli 5 hektarjev KZU na kmetijsko gospodarstvo v letu 2013).

Kar zadeva **južno egejsko regijo**, je kmetijski sektor razmeroma omejen in ne zadovoljuje prehranskih potreb regije, zato je potrebna precejšnja preskrba iz preostale Grčije in tujine. Ta pojav je še posebej izrazit v poletnih mesecih, ko se zaradi turističnih dejavnosti povečajo potrebe. Zemljepisna nepovezanost regije in velika nesorazmerja znotraj regije ustvarjajo edinstven značaj, ki ni ugoden za razvoj primarnega sektorja. Suho podnebje z malo padavinami v povezavi z omejeno dostopnostjo zemljišč in goratim ozemljem ovira razvoj kmetijstva in s tem tudi trajnost posameznih otokov. Vendar primarni sektor zaposluje 6,1 % delovne sile, zanj pa sta značilna močna sezonska narava in podzaposlenost (podatki za leto 2013). KZU v regiji obsegajo 106 080 ha in predstavljajo 16,7 % celotne površine (podatki za leto 2010).

5. CILJI, SHEMA IN NAČRTOVANJE PROGRAMOV

Cilji sheme za manjše egejske otoke, kot so navedeni v členu 2 Uredbe (EU) št. 229/2013, so naslednji:

- manjšim otokom zagotoviti preskrbo s proizvodi, ki so osnovnega pomena za prehrano ljudi ali nadaljnjo predelavo in kot kmetijski vložki, z ublažitvijo dodatnih stroškov, ki nastanejo zaradi njihove otoške lege, majhne velikosti in oddaljenosti od trgov;
- ohraniti in razviti kmetijsko dejavnost manjših otokov, vključno s proizvodnjo, predelavo, trženjem in prevozom nepredelanih in predelanih lokalnih proizvodov.

V ta namen je program sestavljen iz dveh vrst podpore: posebnih režimov preskrbe in podpore lokalni proizvodnji, kar oboje financira Evropski kmetijski jamstveni sklad (EKJS).

5.1. Posebni režimi preskrbe

Posebni režimi preskrbe predstavljajo pomoč, ki se dodeli za preskrbo s kmetijskimi proizvodi iz EU in se pretežno nanaša na živalsko krmo ter bistveno manj na moko za prehrano ljudi. Glavni proizvodi za živalsko krmo so koruza in oljne pogače ter drugi ostanki iz živalskih maščob ali olj, glavni proizvod, ki prejema podporo za moko, pa je pšenična ali soržična moka.

[7] Mastika je smola, ki se pod zaščiteno označbo porekla pridobiva iz istoimenskega drevesa na otoku Hios in se uporablja za proizvodnjo likerjev in slaščic.

Manjši egejski otoki se delijo v dve skupini, ki prejemata različno podporo glede na dodatne stroške zaradi oddaljenosti: skupina A zajema otoke, ki so bližje celini, skupina B pa najbolj oddaljene otoke, ki predstavljajo okoli tri četrtine manjših egejskih otokov.

Upravičenci do podpore v obliki posebnih režimov preskrbe so:

- za živalsko krmo: organizacije kmetijskih zadrug, neodvisne kmetijske zadruge, kmetje in trgovci;
- za moko: trgovci z moko in peki.

Grčija je za ta ukrep namenila 5,47 milijona EUR na leto (23 % letnih dodeljenih finančnih sredstev), kar je pod mejo 7,11 milijona EUR, ki je določena v Uredbi o manjših egejskih otokih (EU) št. 229/2013.

Treba je opozoriti, da medtem ko je shema POSEI v okviru posebnih režimov preskrbe upravičena do izvzetja od plačila uvoznih dajatev za proizvode iz tretjih držav, pa shema za manjše egejske otoke ni upravičena do tega mehanizma odstopanja od carinskih postopkov Unije.

5.2. Podpora lokalni proizvodnji

Shema podpore lokalni proizvodnji si prizadeva razvijati lokalno kmetijsko proizvodnjo in preskrbo s kmetijskimi proizvodi na podlagi ukrepov, namenjenih proizvodnji, predelavi in trženju lokalnih kmetijskih proizvodov. V programu so bili opredeljeni številni proizvodi, ki veljajo za tradicionalne in pomembne za manjše egejske otoke. Grčija je za podporo lokalni proizvodnji namenila povprečno okoli 19 milijonov EUR na leto. Upravičenci do te podpore so kmetijski proizvajalci ali organizacije proizvajalcev.

5.3. Načrtovanje programov in partnerski pristop

Grški organi so v programu podrobno opredelili ukrepe v okviru posebnega režima preskrbe in podpore lokalni proizvodnji. Program odraža prednostne naloge, ki so jih nacionalni organi določili za svoj kmetijski sektor v tesnem sodelovanju z deležniki. Po potrebi je program mogoče letno prilagoditi v skladu s členom 32 Izvedbene uredbe Komisije (EU) št. 181/2014.

Grčija vsako leto do 30. septembra priglasi svoje letno poročilo o izvajanju programa v preteklem letu v skladu s členom 31(1) Uredbe (EU) št. 181/2014.

6. FINANČNO IZVAJANJE

Finančno izvajanje za revizijsko obdobje ter porazdelitev zneskov med podporo lokalni proizvodnji in posebne režime preskrbe sta predstavljena v Prilogi. Večino porabe (74 %–79 %) predstavljajo ukrepi za podporo lokalni proizvodnji.

Na podlagi letnih poročil o izvajanju, ki jih zagotavlja Grčija, je mogoče ugotoviti, da je skupna stopnja izvajanja v obdobju 2007–2014 ostala razmeroma visoka; kot kaže diagram 1, se je gibala med 85 % in 94 %.

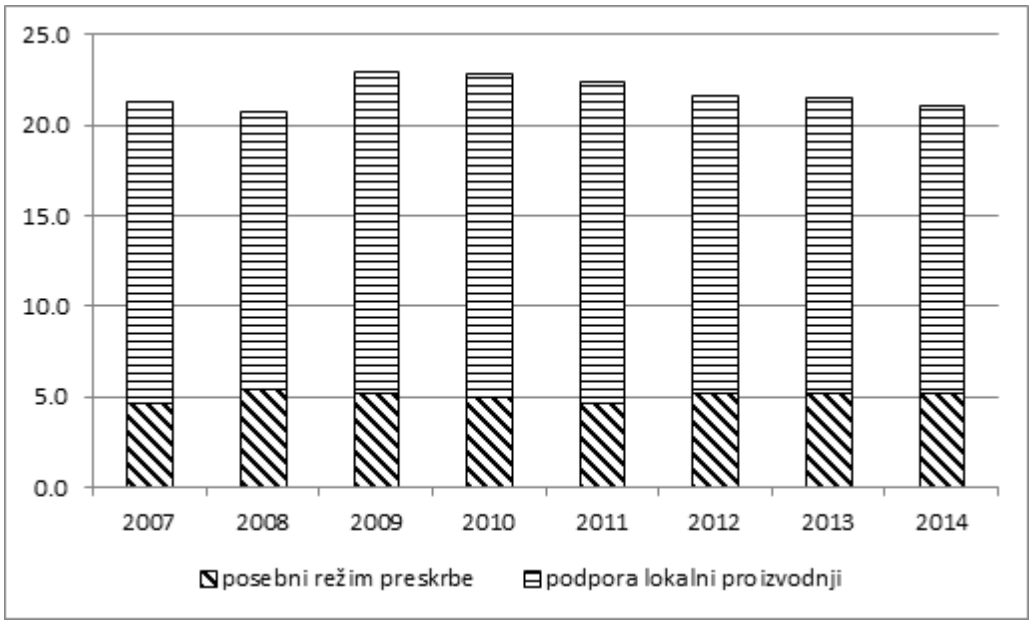

Diagram 1: Letna poraba za shemo za manjše egejske otoke glede na ukrep (v mio EUR) (vir: ADE na podlagi letnih poročil o izvajanju).

7. IZVAJANJE SHEME

Med letoma 2007 in 2014 je Grčija za podporo lokalni proizvodnji porabila od 15,4 milijona EUR do 17,8 milijona EUR letno. V obdobju 2007–2014 je bilo 61 % vseh sredstev za podporo lokalni proizvodnji porabljenih za podporo **oljkam** (pomoč se je dejansko zmanjšala z 11,4 milijona EUR leta 2007 na 8,7 milijona EUR leta 2014). Ostali pomembni sektorji so bili: **vino** (11 % porabe za podporo lokalni proizvodnji, pri čemer se je znesek zmanjšal z 2,2 milijona EUR leta 2007 na 1,2 milijona EUR leta 2014), **proizvodnja tradicionalnega sira** (9 % porabljenih sredstev za podporo lokalni proizvodnji, pri čemer se je znesek med letoma 2009 in 2014 povečal z 1,7 milijona EUR na 2,6 milijona EUR), **čebelarstvo** (7 % porabljenih sredstev, s stabilnimi odhodki, ki znašajo približno 1,2 milijona EUR) **in mastika** (6 % sredstev za podporo lokalni proizvodnji, pri čemer se je znesek povečal z 0,9 milijona EUR na 1,1 milijona EUR).

Kar zadeva posebne režime preskrbe med letoma 2007 in 2014, je bil celotni letni proračun zanje določen v višini 5,47 milijona EUR, skupni letni odhodki pa so znašali od 4,8 milijona EUR do 5,3 milijona EUR. Skoraj 95 % pomoči za posebne režime preskrbe je namenjene za živalsko krmo, okoli 5 % pa za moko.

8. OCENA PROGRAMA

8.1. Zagotovljena preskrba s kmetijskimi proizvodi

Cilj, da se z ublažitvijo nastalih dodatnih stroškov zagotovi preskrba s proizvodi, ki so osnovnega pomena za prehrano ljudi ali za predelavo in kot kmetijski vložki, je bil večinoma uspešno dosežen, predvsem pri živalski krmi. Med letoma 2011 in 2014 je stopnja kritja skozi celotno potrebo po preskrbi manjših egejskih otokov presegala 100 % v primeru živalske krme, za moko pa je bila delno nezadostna (okoli 57 % leta 2014). Pri živalski krmi je za skupino otokov A sicer mogoče opaziti zmanjšanje (–26 %). Vendar ta skupina predstavlja le 6 % skupne količine živalske krme v

letu 2014. Glavna razloga za to sta trend upadanja števila živali in želja živinorejcev po uporabi standardizirane živalske krme. Stopnja kritja v primeru moke je za skupino otokov B nižja in se je v zadevnem obdobju zmanjšala za 27 %.

8.2. Skladnost med posebnimi režimi preskrbe in podporo lokalni proizvodnji

Instrumenta posebnega režima preskrbe ter podpore lokalni proizvodnji se na splošno izvajata usklajeno. Med izvajanjem posebnih režimov preskrbe ter podpore lokalni proizvodnji ni notranje neskladnosti, saj se proizvodi, ki prejemajo podporo v okviru posebnih režimov preskrbe (moka in živalska krma), ne proizvajajo lokalno.

8.3. Ohranjanje dejavnosti kmetijske proizvodnje

Podprte dejavnosti kmetijske proizvodnje se večinoma ohranjajo v smislu površine (v hektarjih) ali količine (v tonah), z izjemo oljk, ki so glavna kmetijska dejavnost, podprta v okviru dela programa za podporo lokalni proizvodnji. Površine, namenjene gojenju oljk, so se med letoma 2007 in 2014 zmanjšale za 21 %, količina proizvedenih oljk pa nekoliko manj, pri čemer je njeno zmanjšanje znašalo 8 % (kar pomeni, da se je povečala produktivnost), vendar se pojavljajo velika nihanja med letom. Zmanjšali sta se tudi proizvodnja vina in površina vinogradov. Ostale proizvodne dejavnosti, kot so dejavnosti v zvezi z mastiko, čebelarstvom ali tradicionalno proizvodnjo sira, so se nekoliko povečale.

Shema za manjše egejske otoke, ki večinoma podpira operativne stroške (proizvodnja, predelava in trženje), je imela omejen učinek na izboljšanje konkurenčnosti tradicionalnih kmetijskih proizvodov. Nasprotno pa se je povečala konkurenčnost zaradi ostalih podpornih instrumentov, zlasti v okviru programov za razvoj podeželja.

8.4. Prispevek k ciljem SKP

Shema za manjše egejske otoke je prispevala k splošnim ciljem SKP:

8.4.1. Trajnostna proizvodnja hrane

Program je prispeval k trajnostni proizvodnji hrane, ker je olajšal ohranjanje proizvodnih ravni v večini sektorjev in tako podprl stabilen prihodek kmetov. Toda shema za manjše egejske otoke predstavlja dodatno podporo za posebne proizvodne dejavnosti poleg sheme enotnega plačila, ki se uporablja v shemi za manjše egejske otoke, zato bi bil njen učinek na prihodek kmetov manj pomemben kot v regijah, ki so upravičene do sheme POSEI, vendar niso vključene v shemo enotnega plačila. V zunanji oceni je nazadnje poudarjeno, da je shema za manjše egejske otoke z dodelitvijo pomoči prek organizacij proizvajalcev in podporo različnih stopenj vrednostne verige prispevala k temu, da so lokalni proizvodi na lokalnih trgih na voljo po dostopnejših cenah.

8.4.2. Trajnostno upravljanje naravnih virov

Shema za manjše egejske otoke je tudi prispevala k trajnostnemu upravljanju naravnih virov s pravili navzkrižne skladnosti, ki veljajo za tovrstna plačila ter ustvarjajo povezavo med temi plačili in tem, kako kmet upošteva sklop statutarnih pravil EU na področju okolja ter javnega zdravja, zdravja živali in rastlin.

Poleg tega shema k trajnostnemu upravljanju naravnih virov prispeva tudi tako, da podpira ohranjanje poljščin z nizkim okoljskim odtisom. Podprte

vrste proizvodnje večinoma temeljijo na sistemih ekstenzivne proizvodnje, ki so za okolje razmeroma neškodljivi. Uporaba pesticidov pri gojenju oljk je zelo omejena. Čebelarstvo je pripomoglo k ohranitvi občutljivega rastlinstva otokov. Ostale vrste pridelave, kot so mastike, vinska trta ali ječmen, so prispevale k zaščiti pokrajine in naravnega okolja.

Vendar je treba prakse trajnostnega kmetovanja še naprej razvijati, tudi s krepitvijo necenovne konkurenčnosti[8], ki vključuje širok nabor elementov, kot so kakovost proizvodov (ekološka pridelava ali druge oznake in potrdila), tehnološka prednost, okoljske zahteve itd. Priporočljiva bi bila diferenciacija proizvodov z necenovno konkurenčnostjo (olivno olje, vino z zaščiteno označbo porekla itd.) v primerjavi s konvencionalnimi proizvodi, za katere manjši egejski otoki nimajo primerjalne prednosti.

8.4.3. Uravnotežen teritorialni razvoj

Kar zadeva prispevek k uravnoteženemu teritorialnemu razvoju, program za manjše egejske otoke podpira zlasti proizvodne dejavnosti na oddaljenejših območjih. Poseljenost ozemlja je nujna, da se prepreči upadanje prebivalstva in odvisnost od turizma.

Razlogi za podporo proizvodnji mastike, oljk in ječmena so povezani s teritorialnim razvojem regije. Gojenje mastike zlasti prispeva k ohranjanju posebnega naravnega okolja. Cilj podpore je obenem preprečiti opuščanje zemljišč in zaščititi okolje. Pomoč za manjše egejske otoke je prispevala k razvoju podeželskih območij prek štirih kanalov: (i) ohranjanje obdelovalnih površin in kmetij, (ii) zaposlovanje, (iii) izvajanje posebnih družbeno-strukturnih politik upravljanja zemljišč v večini regij in (iv) podpiranje okolju prijaznih praks kmetovanja, kar se izvaja posredno z navzkrižno skladnostjo.

8.4.4. Sinergija z ostalimi ukrepi SKP

Med programom za manjše egejske otoke in programi za razvoj podeželja (drugim stebrom SKP) je velika usklajenost. To je glede na močno soodvisnost obeh vrst podpore ključnega pomena za dosego ciljev SKP.

Sinergije med shemo za manjše egejske otoke, programi za razvoj podeželja in nacionalno podporo obstajajo pri zadevah, kot so usposabljanje, vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov ter naložbe, podprte v okviru programov za razvoj podeželja, in proizvodnja, ki jo podpirajo manjši egejski otoki. Programi za razvoj podeželja spodbujajo trajnostne prakse kmetovanja, ki presegajo navzkrižno skladnost, vključno za proizvodnjo, ki jo podpirajo manjši egejski otoki. Programi za razvoj podeželja podpirajo tudi naložbe v živilskopredelovalno industrijo in usposabljanje oseb, dejavnih v agroživilskem sektorju. Shema za manjše egejske otoke podpira predelavo in trženje istih proizvodov kmetov in živilskopredelovalne industrije. Velika je tudi skladnost z ukrepi nacionalne podpore in ostalimi ukrepi SKP (vino, sadje in zelenjava), vendar mora biti v programskih dokumentih jasneje izražena.

[8] Necenovna ali strukturna konkurenčnost je sposobnost, da se proizvodi in/ali storitve razlikujejo na podlagi primerjalnih prednosti, ki niso cena. Ustvarjanje tovrstnih primerjalnih prednosti temelji na tem, kako potrošniki dojemajo preskrbo.

8.5. Ustreznost sheme za manjše egejske otoke

Opravljene so bile analize za določitev obsega trenutnih ukrepov SKP (osnovna shema plačila, uvedena z reformo SKP leta 2013) za izpolnitev posebnih potreb manjših egejskih otokov. Analize so pokazale, da teh potreb manjših egejskih otokov ni mogoče povsem izpolniti s trenutnimi ukrepi SKP. Brez posebne sheme za manjše egejske otoke bi lahko tveganje za opustitev proizvodnje negativno vplivalo na izpolnitev nekaterih posebnih potreb, kot so zaposlovanje, okoljska vprašanja ali teritorialna razsežnost manjših egejskih otokov.

8.6. Dodana vrednost EU

Kot je bilo že navedeno v točki 8.5, trenutni instrumenti SKP niso povsem prilagojeni za manjše egejske otoke. Shema za manjše egejske otoke omogoča boljše reševanje izzivov, s katerimi se spoprijemajo ti manjši otoki, zlasti s ciljno usmerjenim načrtovanjem programov, ki omogoča hitrejše prilagajanje pomoči na posebne okoliščine.

Na ravni politike je dodana vrednost EU v glavnem ocenjena pozitivno, saj se s shemo priznava dejstvo, da so zaradi številnih velikih ovir potrebni posebni ukrepi. Shema za manjše egejske otoke se je izkazala kot koristna tudi v smislu uveljavljanja kakovosti in okoljskih zahtev. Na ravni oblikovanja in izvajanja programov se je prav tako izkazala kot pozitivna v smislu prožnosti, ki jo je Grčija imela na voljo za določitev svojega programa na podlagi posebnih potreb. Obenem je shema spodbudila kulturo upravljanja, ki bolj temelji na rezultatih.

8.7. Vodenje in upravljanje programa

Program se na splošno dobro upravlja. Nekaj težav izhaja iz dejstva, da je postopek za prijavo in prejem podpore razpršen po več otokih/celini in organih upravljanja. Upravno breme je po mnenju upravičencev in organov upravljanja razmeroma podobno kot v prejšnjem obdobju ocenjevanja.

Strategija za vsak proizvodni sektor bi morala biti v programu podrobneje določena, vključno z nadaljnjim razvojem posebnih kazalnikov, o katerih je treba poročati v letnem poročilu o izvajanju. V programu bi bilo treba jasneje poudariti tudi prispevek sheme k splošnim ciljem SKP in jih povezati s posebnimi, količinsko opredeljenimi cilji.

Letna poročila o izvajanju so se zlasti v zadnjih letih izboljšala. Letna poročila o izvajanju, ki med drugim obravnavajo skupne kazalnike uspešnosti, družbeno-gospodarske podatke in finančno izvajanje, v splošnem ustrezajo zahtevam iz člena 31(1)(a)–(m) (EU) Uredbe št. 181/2014. Ugotovljene pa so bile nekatere težave glede zbiranja podatkov, potrebnih za dopolnitev kazalnikov uspešnosti.

Vsebino letnega poročila o izvajanju, kot je opredeljena v členu 39(1) te uredbe, bi bilo treba pojasniti in poenostaviti, da se olajša postopek poročanja.

8.8. Splošna uspešnost

V programu se s prispevkom k prihodkom kmetov neposredno obravnavajo posebni izzivi, s katerimi se srečujejo manjši egejski otoki:

oddaljenost in otoška lega manjših egejskih otokov pomenita višje skupne stroške preskrbe zaradi višjih stroškov prevoza. Podpora v obliki posebnih režimov preskrbe ublaži te stroške. Na nekaterih oddaljenih območjih, ki se spoprijemajo s težavami zaradi otoške lege, ki jih dvojno ali celo trojno prizadene, saj vsi otoki niso povezani

s celinskimi pristanišči, je podpora manjšim egejskim otokom za kmetijsko proizvodnjo bistvenega pomena za ohranjanje gospodarskih dejavnosti.

Kompleksna topografija (majhne parcele, strma in gorata pokrajina) omejuje kmetijska zemljišča in pomeni manjši obseg kmetijskih gospodarstev, kar povzroča večje proizvodne stroške in ovira ekonomije obsega. **Majhnost** ozemlja pomeni, da so orna zemljišča zelo omejena. Manjši egejski otoki so tudi izpostavljeni **slabim vremenskim razmeram** (sušam), ki vplivajo na kmetijsko proizvodnjo.

Shema za manjše egejske otoke pripomore k reševanju teh izzivov. Učinki programa so okrepljeni s sinergijami in se dopolnjujejo zlasti s programi za razvoj podeželja in nacionalno podporo.

9. PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE

9.1. Predlagane spremembe uredbe EU

Ocena sheme, opisana v točki 8, kaže, da sprememba Uredbe Sveta (EU) št. 229/2013 ni potrebna.

Kot je navedeno v točki 8.7, bi bilo treba spremeniti člen 31(1) Uredbe (EU) št. 181/2014 in poenostaviti seznam elementov, ki jih je treba vključiti v letno poročilo o izvajanju.

9.2. Priporočila državi članici

Podpora v okviru programa za manjše egejske otoke predstavlja posebno shemo SKP. Grški organi bi morali za izboljšanje njene učinkovitosti izboljšati zasnovo programa ob upoštevanju splošnih ciljev SKP v skladu z ustrezno strategijo za kmetijski sektor v regiji. Splošne cilje bi bilo treba pojasniti na podlagi količinsko opredeljenih ciljev in ustreznih kazalnikov.

Poročanje o programu bi bilo treba izboljšati, zlasti z boljšim obveščanjem o doseganju ciljev ter z vključitvijo kazalnikov uspešnosti v analizo.

Teritorialni vidiki so že pomemben del trenutnega programa za manjše egejske otoke in ustrezajo zelo specifičnim lokalnim potrebam. Ustrezajo tretjemu cilju SKP, tj. uravnoteženemu teritorialnemu razvoju. Vendar bi bilo v programu to treba jasneje določiti.

Izrecno bi bilo treba pojasniti izbiro v smislu utemeljitve posebnih režimov preskrbe (porazdelitev med dve kategoriji proizvodov: kot kmetijski vložki in za prehrano ljudi). Grški organi bi morali še naprej spremljati uvoz in stopnje lokalne pokritosti.

Prav tako je priporočljivo, da grški organi za spodbujanje konkurenčnosti še okrepijo skladnost s programi za razvoj podeželja.

Grčija bi morala nadaljevati razvoj trajnostnih praks kmetovanja, vključno s krepitvijo necenovne konkurenčnosti.

10. SKLEPNE UGOTOVITVE

Splošno uspešnost sheme za manjše egejske otoke med letoma 2006 in 2014 je mogoče oceniti pozitivno glede njene sposobnosti za reševanje posameznih izzivov na področju kmetijstva, ki so povezani s posebnim zemljepisnim položajem manjših egejskih otokov. Podpora lokalni proizvodnji je omogočila ohranjanje kmetijskih

proizvodnih dejavnosti, posebni režimi preskrbe pa so zmanjšali razlike v ceni podprtih proizvodov na manjših egejskih otokih v primerjavi s celino.

Shema za manjše egejske otoke, ki predstavlja dodatno pomoč poleg neposrednih plačil, je poleg tega skladna s cilji SKP. Brez posebne sheme za manjše egejske otoke in podpore, omejene na pravila SKP, kot je bilo dogovorjeno v reformi iz leta 2013 (neposredna plačila), bi položaj privedel do opuščanja proizvodnje, kar bi lahko negativno vplivalo na zaposlovanje, okolje ali teritorialno razsežnost manjših egejskih otokov.

Shema za manjše egejske otoke od uvedbe programskega pristopa poteka nemoteno. Po mnenju Komisije se shema izvaja uspešno in učinkovito ter zadovoljivo ustreza potrebam manjših egejskih otokov. S finančnimi sredstvi, dodeljenimi shemi, je bilo mogoče uresničiti splošne cilje sheme. Zato se priporoča ohranitev trenutne osnovne uredbe.

Spremeniti bi bilo treba izvedbeno uredbo, da se podrobneje pojasni poročanje o programu. Grčija je tudi pozvana, naj upošteva rezultate in priporočila tega poročila ter prilagodi program za manjše egejske otoke, da se dodatno izboljšata učinkovitost uporabe ukrepov in spremljanje programa ter okrepi dopolnjevanje z ostalimi podpornimi instrumenti SKP.

Priloga: Finančno izvajanje programa za manjše egejske otoke med letoma 2007 in 2014